

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ
ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА, СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА
БІОТЕХНОЛОГІЇ

Кафедра ветеринарної медицини та гігієни

«Погоджено»

Декан факультету ТВПШТСБ

Михайло ГИЛЬ

« 01 » 07 2026 р.

«Затверджую»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

« 03 » 07 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ

освітньо-професійна програма «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
для здобувачів другого (магістерського рівня) рівня вищої освіти
3-го року очної (денної) форми здобуття вищої освіти
на 2026-2027 навчальний рік

Ступінь вищої освіти - Магістр

Галузь знань 21 «Ветеринарія»

Освітня спеціальність: 211 – «Ветеринарна медицина»

Мова викладання - українська

Миколаїв
2026

Робоча програма відповідає меті та особливостям освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 12.03.2024 р. (протокол №8), чинної згідно наказу по університету №33-О від 19.03.2024р.

Розробник програми: канд. вет. наук, доцентка Ольга НАЙДІЧ, Миколаївський національний аграрний університет.

Програма розглянута на засіданні кафедри ветеринарної медицини та гігієни МНАУ, протокол № 14 від 18 червня 2026 року.

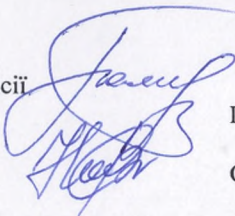
В.о. завідувача кафедри,
д-р с.-г. наук, професор

Михайло ГИЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології Миколаївського національного аграрного університету
Протокол № 12 від 25 червня 2026 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. с.-г. наук, доцентка

Галина КАЛИНИЧЕНКО

Гарантка освітньої програми

Ольга НАЙДІЧ

1. Анотація

Клінічна ветеринарна фармакологія – дисципліна про застосування лікарських засобів з урахуванням фармакодинаміки і фармакокінетики залежно від особливостей перебігу патологічного процесу у тварин різних видів. Вивчає особливості дії нових і традиційних лікарських способів на хворих тварин, схеми застосування лікарських засобів, їх дози і враховує обставини, що забезпечують максимальний лікувальний ефект препарату при мінімальному впливові на організм тварин.

Annotation

Clinical veterinary pharmacology is a discipline about the use of medicines, taking into account pharmacodynamics and pharmacokinetics, depending on the characteristics of the pathological process in animals of different species. It studies the features of the action of new and traditional medicinal methods on sick animals, the schemes of use of medicines, their doses, and takes into account the circumstances that ensure the maximum therapeutic effect of the drug with minimal impact on the animal body.

2. Опис навчальної дисципліни

Клінічна фармакологія

Галузь знань - 21- «Ветеринарія»

Освітня спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»

Ступінь вищої освіти - **Магістр**

Обов'язкова (вибіркова) компонента **Вибіркова**

Семестр **6**

Кількість кредитів ECTS **4**

Кількість змістовних модулів **2**

Загальна кількість годин **120**

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

Лекції **38/ 1,2 кредит**

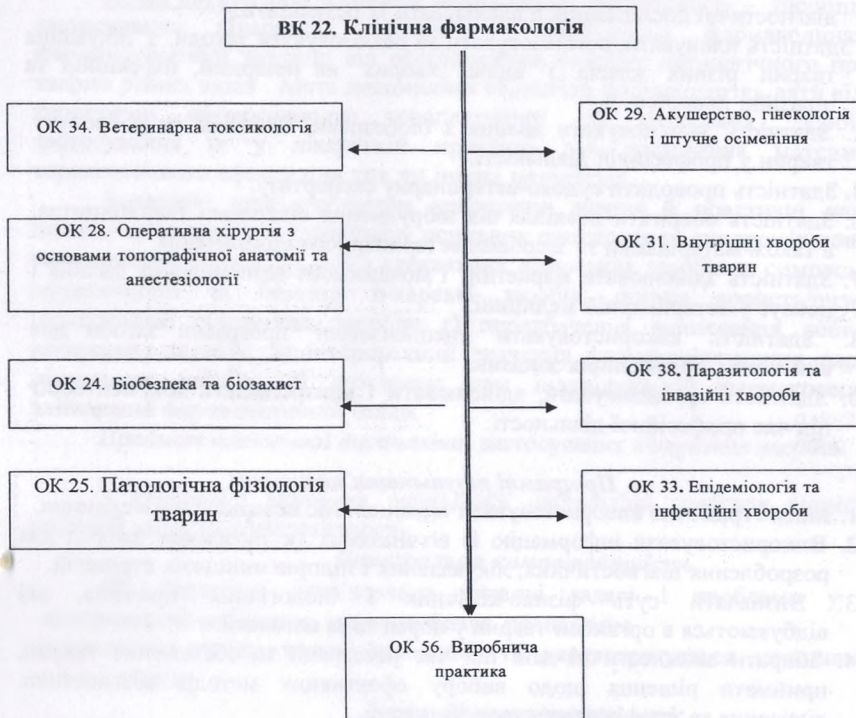
Лабораторні заняття **20/0,7кредит**

Практичні заняття **20/0,7кредит**

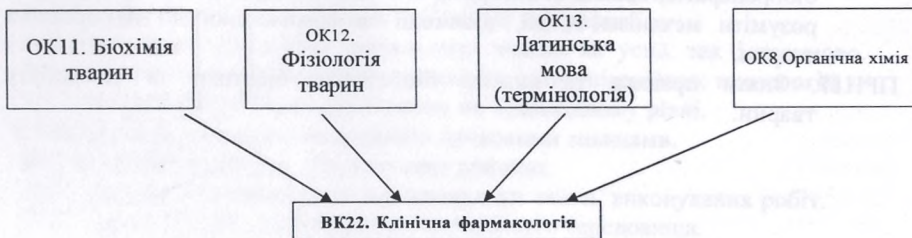
Самостійна робота **42/1,4 кредити**

Форма підсумкового контрольного заходу **ЗАЛІК**

4. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

5. Передумови для вивчення дисципліни

6. Структурно-логічна схема навчальної дисципліни

Змістовий модуль №	Теми	Обсяги годин				
Назва	Назва	Л	ЛЗ	П Р	СР	Разом
1.Клінічна фармакологія.	Тема 1-2. Предмет, завдання клінічної фармакології та її зв'язок з іншими дисциплінами. Класифікація лікарських речовин залежно від дії на організм. Фармакологічні особливості дії ліків у тварин різних видів і віку та розвитку патологічного процесу.	4	2		2	8
	Тема 3. Принципи дозування лікарських речовин залежно від загального стану тварин, перебігу хвороби, розвитку патологічного процесу. Групове дозування, преміксів, антгельмінтиків, кокцидіостатиків.	2	2	2	4	10
	Тема 4-5. Фармакологічна несумісність, побічна дія, видова чутливість тварин, протипоказання у застосуванні лікарських препаратів тваринам різних видів. Оцінка реакції тварин на введення лікарських засобів. Обґрунтування та доцільність застосування імуностимуляторів при лікуванні тварин різних видів, хворих на інфекційні та інвазійні захворювання.	4	2	2	4	12
	Тема 6. Протимікробні препарати (антибіотики, сульфаніламідні, нітрофуранові). Особливості застосування при різних патологічних станах, показаннях та протипоказаннях.	2	2	2	2	8
	Тема 7. Клінічна фармакологія протимікробних засобів переважно антисептичної та дезінфікуючої дії. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини.	2	2	2	4	10
	Тема 8-9. Хіміотерапевтичні засоби при піроплазмідозах, протозойних захворюваннях, дизентерії. Нові препарати вітчизняного та імпорного виробництва. Антгельмінтні препарати. Препарати вибору при нематодозах, трематодозах, цестодозах та змішаних інвазіях. Препарати, що діють на личинки гельмінтів. Інсектоакарицидні препарати. Препарати для знищення бліх та вошей у собак і котів. Клінічна фармакологія івермектинів.	4		2	4	10

Всього за змістовий модуль		18	10	10	20	58
2. Фармакотерапія при хворобах тварин	Тема 1-2. Фармакотерапія при хворобах органів дихання (хіміотерапевтики при хворобах органів дихання, відхаркувальні препарати, стимулятори дихання, протикашльові засоби). Кардіотонічні, кровоспинні та препарати для лікування залізодефіцитних анемії. Застосування сечогінних препаратів.	4		2	4	10
	Тема 3-4. Стимулятори секреторної та моторної функції шлунково-кишкового тракту, румінаторні, регідратиційні, пробіотики, протикетозні засоби. Препарати для підвищення функції печінки; жовчогінні та препарати для запобігання та лікування цирозу печінки.	4	2	2	4	12
	Тема 5. Препарати, що застосовуються при лікуванні гіпофункції яєчників, кістах та персистентних жовтих тілах. Застосування препаратів для запобігання та переривання вагітності, затримки тічки у собак та кішок; синхронізація охоти і індукції родів у овець та свиней при проведенні окотів та турових опоросів. Нові препарати.	2	2		4	8
	Тема 6-7. Препарати, що впливають на центральну і периферичну нервову систему (нейролептики, антидепресанти, адаптогени). Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування при різних патологічних станах організму. Особливості наркотизування тварин різних видів. Нові препарати групи кетаміну, ксилазину, пропіонпропазину для наркозу. Літичні суміші. Премедикація при наркозі.	4	2	2	2	10
	Тема 8. Засоби, які діють на аферентні нерви. Класифікація, загальна характеристика, значення в практиці. Місцевоанестезуючі засоби. Види і способи місцевої анестезії. Засоби, які захищають чутливі закінчення: в'язучі, слизові, пом'якшувальні та адсорбуючі засоби. Засоби, які збуджують аферентні нерви. Блювотні, румінаторні, відхаркувальні та солодкі препарати. Препарати, що впливають на еферентну нервову систему. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування при різних патологічних станах організму.	2	2	2	4	10

Тема 9-10. Обґрунтування та доцільність застосування препаратів вітамінів і їх практичне застосування у ветеринарній медицині. Фармакодинаміка та фармакокінетика препаратів солей макроелементів. Клінічна фармакологія антидотних засобів при різних інтоксикаціях екзогенного і ендогенного походження. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування у ветеринарній медицині.	4	2	2	4	12
Всього за змістовий модуль	20	10	10	22	62
Всього годин з дисципліни	38	20	20	42	120

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модуля	Кількість годин і кредитів		
	год.	кредитів	%
Змістовий модуль I. Клінічна фармакологія	58	1,9	48,3
Змістовий модуль II. Фармакотерапія при хворобах тварин	62	2,1	51,7
Всього	120	4	100

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання
Змістовий модуль I. Клінічна фармакологія	58	Відповідно до семестрового навчального плану та графіку навчального процесу
Змістовий модуль II. Фармакотерапія при хворобах тварин	62	
Всього	120	X

7.3. Перелік та короткий зміст лекцій

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин
Змістовий модуль I. Клінічна фармакологія	10
Тема 1-2. Предмет, завдання клінічної фармакології та її зв'язок з іншими дисциплінами. Класифікація лікарських речовин залежно від дії на організм. Фармакологічні особливості дії ліків у тварин різних видів і віку та розвитку патологічного процесу. Key words: Pharmacology, pharmacodynamics, synergism, antagonism, drugs.	4
Тема 3. Принципи дозування лікарських речовин залежно від загального стану тварин, перебігу хвороби, розвитку патологічного процесу. Групове дозування, преміксів, антгельмінтиків, кокцидіостатиків. Key words: Therapeutic dose, toxic dose, lethal dose.	2

Тема 4-5. Фармакологічна несумісність, побічна дія, видова чутливість тварин, протипоказання у застосуванні лікарських препаратів тваринам різних видів. Оцінка реакції тварин на введення лікарських засобів. Обґрунтування та доцільність застосування імуностимуляторів при лікуванні тварин різних видів, хворих на інфекційні та інвазійні захворювання. Key words: pharmacological incompatibility; adverse drug effects; species sensitivity of animals; contraindications to drug administration; immunostimulants and assessment of animal response.	4
Тема 6. Протимікробні препарати (антибіотики, сульфаніламідні, нітрофуранові). Особливості застосування при різних патологічних станах, показаннях та протипоказаннях Key words: Antibiotics, sulfonamides, asepsis, antiseptics.	2
Тема 7. Клінічна фармакологія протимікробних засобів переважно антисептичної та дезінфікуючої дії. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини. Key words: Sodium hydroxide, formalin, chloramine B, iodine.	2
Тема 8-9. Хіміотерапевтичні засоби при піроплазмідозах, протозойних захворюваннях, дизентерії. Нові препарати вітчизняного та імпорного виробництва. Антгельмінтні препарати. Препарати вибору при нематодозах, трематодозах, цестодозах та змішаних інвазіях. Препарати, що діють на личинки гельмінтів. Інсектоакарицидні препарати. Препарати для знищення бліх та вошей у собак і котів. Клінічна фармакологія івермектинів. Key words: Anthelmintics, deworming, tremotocides, cestocides, nematocides.	4
Змістовий модуль II. Фармакотерапія при хворобах тварин Anesthesia, novocaine, mucous adsorbents, tannin, oak bark.	20
Тема 1-2. Фармакотерапія при хворобах органів дихання (хіміотерапевтики при хворобах органів дихання, відхаркувальні препарати, стимулятори дихання, протикашльові засоби). Кардіотонічні, кровоспинні та препарати для лікування залізодефіцитних анемії. Застосування сечогінних препаратів. Key words: Caffeine, camphor, strychnine, cardinal, corazol, cardiac glycosides, foxglove preparations, lily of the valley preparations, strophanthin, heparin.	4
Тема 3-4. Стимулятори секреторної та моторної функції шлунково-кишкового тракту, румінаторні, регідратиційні, пробіотики, протикетозні засоби. Препарати для підвищення функції печінки; жовчогінні та препарати для запобігання та лікування цирозу печінки. Key words: White hellebore tincture, enterol, linex forte, allohol, anise fruits.	4
Тема 5. Препарати, що застосовуються при лікуванні гіпофункції яєчників кістках та персистентних жовтих тілах. Застосування препаратів для запобігання та переривання вагітності, затримки тічки у собак та кішок; синхронізація охоти і індукції родів у овець та свиней при проведенні окотів та турових опоросів. Нові препарати. Key words: Progesterone, sinistrol, gonadotropin, gravohormone, prostaglandins.	2
Тема 6-7. Препарати, що впливають на центральну і периферичну нервову систему (нейролептики, антидепресанти, адаптогени). Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування при різних патологічних станах організму. Особливості наркотизування тварин різних видів. Нові препарати групи кетаміну, ксилазину, пропіонпропазину для наркозу. Літичні суміші. Премедикація при наркозі. Key words: Barbiturates, anesthesia ether, chloroform, chloral hydrate, tranquilizers, bromides, antipsychotics, hypnotics, veronal, medinal.	2
Тема 8. Засоби, які діють на аферентні нерви. Класифікація, загальна характеристика, значення в практиці. Місцевоанестезуючі засоби. Види і способи	2

місцевої анестезії. Засоби, які захищають чутливі закінчення: в'язучі, слизові, пом'якшувальні та адсорбуючі засоби. Засоби, які збуджують аферентні нерви. Блювотні, румінаторні, відхаркувальні та солодкі препарати. Препарати, що впливають на еферентну нервову систему. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування при різних патологічних станах організму Key words: Anesthesia, novocaine, mucous adsorbents, tannin, oak bark.	
Тема 9-10. Обґрунтування та доцільність застосування препаратів вітамінів і їх практичне застосування у ветеринарній медицині. Фармакодинаміка та фармакокінетика препаратів солей макроелементів. Клінічна фармакологія антидотних засобів при різних інтоксикаціях екзогенного і ендогенного походження. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування у ветеринарній медицині. Key words: Retinol, carotene, three vitamins, trivit, tocopherol.	4
ВСЬОГО	38

7.4. Перелік та план лабораторних занять

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
Змістовий модуль I. Клінічна фармакологія	10	
1.Класифікація лікарських речовин залежно від дії на організм. Групи лікарських засобів, що застосовуються при інфекційних та інвазійних захворюваннях.	2	Опитування
2. Принципи дозування лікарських речовин залежно від загального стану тварин, перебігу хвороби, розвитку патологічного процесу	2	Захист лабораторної роботи
3.Обґрунтування та доцільність застосування імуностимуляторів при лікуванні тварин різних видів, хворих на інфекційні та інвазійні захворювання.	2	Тестування
4. Клінічна фармакологія протимікробних засобів. Хіміотерапевтичні препарати. Теоретичне обґрунтування і практичне застосування хіміотерапевтичних засобів (сульфаніламідів, нітрофуранів, антибіотики та інші хіміотерапевтичні засоби).	2	Захист лабораторної роботи
5. Клінічна фармакологія протимікробних засобів переважно антисептичної дії. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини.	2	Опитування
Змістовий модуль II. Фармакотерапія при хворобах тварин	10	
6 Клінічна фармакологія препаратів, що застосовуються при хворобах органів травлення. Стимулятори секреторної та моторної функції шлунково-кишкового тракту, румінаторні, регідратиційні, пробіотики, протикетозні засоби.	2	Тестування
7. Клінічна фармакологія препаратів, що застосовуються для лікування і профілактики захворювань репродуктивної системи. Препарати, що застосовуються при лікуванні гіпофункції яєчників, кістках та персистентних жовтих тілах. Застосування препаратів для запобігання та переривання вагітності, затримки тічки у собак та кішок;	2	Захист лабораторної роботи

синхронізація охоти і індукції родів у овець та свиней при проведенні окотів та турових опоросів. Нові препарати.		
8. Клінічна фармакологія препаратів, що впливають на центральну і периферичну нервову систему (нейролептики, антидепресанти, адаптогени). Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування при різних патологічних станах організму.	2	Опитування Захист лабораторної роботи
9. Засоби, які діють на аферентні нерви. Класифікація, загальна характеристика, значення в практиці. Місцевоанестезуючі засоби. Види і способи місцевої анестезії.	2	Захист лабораторної роботи
10. Клінічна фармакологія препаратів, що впливають на обмін речовин. Вітамінні препарати. Гормони білкової природи і стероїдні гормони. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини. Клінічна фармакологія мікроелементів. Препарати заліза, міді, кобальту, селену. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування. Комплексні препарати мінеральних речовин. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування.	2	Опитування Захист лабораторної роботи
ВСЬОГО	20	

7.5. Перелік та план практичних занять

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Завдання
Змістовий модуль I. Клінічна фармакологія	10	
1. Групове дозування протипаразитарних і протимікробних препаратів.	2	Опитування Захист лабораторної роботи
2. Фармакологічна несумісність, побічна дія, видова чутливість тварин, протипоказання у застосуванні лікарських препаратів тваринам різних видів. Оцінка реакції тварин на введення лікарських засобів.	2	Тестування Захист лабораторної роботи
3. Антибіотикорезистентність мікроорганізмів, її прояви і шляхи подолання.	2	Захист лабораторної роботи
4. Теоретичне обґрунтування і практичне застосування хіміотерапевтичних засобів (сульфаніламід, нітрофуран, антибіотики та інші хіміотерапевтичні засоби).	2	Захист лабораторної роботи
5. Протипаразитарні засоби: протикровопаразитарні препарати, антгельмінтики. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини. Інсектоакарициди, дератизаційні препарати. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини.	2	Опитування Захист лабораторної роботи
Змістовий модуль II. Фармакотерапія при хворобах тварин	10	
6. Клінічна фармакологія препаратів, що застосовуються при хворобах органів дихання (хіміотерапевтики при хворобах органів дихання, відхаркувальні препарати,	2	Захист лабораторної роботи

стимулятори дихання, протикашльові засоби). Клінічна фармакологія препаратів, що застосовуються при хворобах серцево-судинної та сечовидільної систем. Кардіотонічні, кровоспинні та препарати для лікування залізодефіцитних анемій. Застосування сечогінних препаратів.		
7. Препарати для підвищення функції печінки; жовчогінні та препарати для запобігання та лікування цирозу печінки.	2	Захист лабораторної роботи
8. Особливості наркотизування тварин різних видів. Нові препарати групи кетаміну, ксилазину, пропіонпропазину для наркозу. Літичні суміші. Премедикація при наркозі. Препарати, що впливають на еферентну нервову систему. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування при різних патологічних станах організму.	2	Захист лабораторної роботи Виписування рецептів
9. Засоби, які захищають чутливі закінчення: в'язучі, слизові, пом'якшувальні та адсорбуючі засоби. Засоби, які збуджують аферентні нерви. Бловотні, румінаторні, відхаркувальні та солодкі препарати. Препарати, що впливають на еферентну нервову систему. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування при різних патологічних станах організму.	2	Захист лабораторної роботи Виписування рецептів
10. Клінічна фармакологія антидотних засобів при різних інтоксикаціях екзогенного і ендогенного походження. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування.	2	Тестування Захист лабораторної роботи
ВСЬОГО	20	

7.6. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Завдання
Змістовий модуль I. Клінічна фармакологія.	20	
Вступ до предмету і завдання клінічної фармакології та її зв'язок з іншими дисциплінами. Класифікація лікарських речовин залежно від дії на організм. Фармакологічні особливості дії ліків у тварин різних видів і віку та розвитку патологічного процесу. Принципи дозування лікарських речовин залежно від загального стану тварин, перебігу хвороби, розвитку патологічного процесу. Несумісності ліків, побічна дія, видова чутливість тварин, протипоказання у застосуванні лікарських препаратів тваринам різних видів. Виписування рецептів.	6	Опитування
Оцінка реакції тварин на введення лікарських засобів. Обґрунтування та доцільність застосування імуностимуляторів при лікуванні тварин різних видів, хворих на інфекційні та інвазійні захворювання.	4	Опитування
Клінічна фармакологія протимікробних засобів. Хіміотерапевтичні препарати, асептики і антисептики. Теоретичне обґрунтування і практичне застосування хіміотерапевтичних засобів (сульфаніламідів, нітрофуранів,	2	Тестування. Виписати рецепти

антибіотики та інші хіміотерапевтичні засоби). Рослинні протимікробні препарати. Виписування рецептів.		
Клінічна фармакологія протимікробних засобів переважно антисептичної дії. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини. Виписування рецептів.	4	Презентація Виписати рецепти
Протипаразитарні засоби: протикровопаразитарні препарати, антгельмінтики, інсектоакарициди, дератизаційні препарати. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини. Виписування рецептів.	4	Презентація Виписати рецепти
Змістовий модуль II.	22	
Фармакотерапія при хворобах тварин		
Фармакотерапія при хворобах органів дихання (хіміотерапевтики при хворобах органів дихання, відхаркувальні препарати, стимулятори дихання, протикашльові засоби). Кардіотонічні, кровоспинні та препарати для лікування залізодефіцитних анемії. Застосування сечогінних препаратів.	4	Презентація Виписати рецепти
Стимулятори секреторної та моторної функції шлунково-кишкового тракту, румінаторні, регідратиційні, пробіотики, протикетозні засоби. Препарати для підвищення функції печінки; жовчогінні та препарати для запобігання та лікування цирозу печінки.	4	Тестування. Виписати рецепти
Препарати, що застосовуються при лікуванні гіпофункції яєчників, кістах та персистентних жовтих тілах. Застосування препаратів для запобігання та переривання вагітності, затримки тічки у собак та кішок; синхронізація охоти і індукції родів у овець та свиней при проведенні окотів та турових опоросів. Нові препарати.	4	Тестування. Виписати рецепти
Препарати, що впливають на центральну і периферичну нервову систему (нейролептики, антидепресанти, адаптогени). Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування при різних патологічних станах організму. Особливості наркотизування тварин різних видів. Літичні суміші. Премедикація при наркозі.	2	Презентація Виписати рецепти
Засоби, які діють на аферентні нерви. Класифікація, загальна характеристика, значення в практиці. Місцевоанестезуючі засоби. Види і способи місцевої анестезії. Засоби, які захищають чутливі закінчення: в'язучі, слизові, пом'якшувальні та адсорбуючі засоби. Засоби, які збуджують аферентні нерви.	4	Презентація Виписати рецепти
Клінічна фармакологія мікроелементів. Препарати заліза, міді, кобальту, селену. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування. Клінічна фармакологія препаратів, що впливають на обмін речовин. Вітамінні препарати. Гормони білкової природи і стероїдні гормони. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини.	4	Презентація Виписати рецепти
ВСЬОГО	42	

7.7. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

1. Предмет, завдання клінічної фармакології та її зв'язок з іншими дисциплінами.
2. Класифікація лікарських речовин залежно від дії на організм.
3. Фармакологічні особливості дії ліків у тварин різних видів і віку та розвитку патологічного процесу.
4. Принципи дозування лікарських речовин залежно від загального стану тварин, перебігу хвороби, розвитку патологічного процесу.
5. Групове дозування, преміксів, антгельмінтиків, кокцидіостатиків.
6. Фармакологічна несумісність, побічна дія, видова чутливість тварин, протипоказання у застосуванні лікарських препаратів тваринам різних видів.
7. Оцінка реакції тварин на введення лікарських засобів.
8. Обґрунтування та доцільність застосування імуностимуляторів при лікуванні тварин різних видів, хворих на інфекційні та інвазійні захворювання.
9. Фармакологічна несумісність, побічна дія, видова чутливість тварин, протипоказання у застосуванні лікарських препаратів тваринам різних видів.
10. Оцінка реакції тварин на введення лікарських засобів.
11. Обґрунтування та доцільність застосування імуностимуляторів при лікуванні тварин різних видів, хворих на інфекційні та інвазійні захворювання.
12. Протимікробні препарати (антибіотики, сульфаніламідні, нітрофуранові). Особливості застосування при різних патологічних станах, показаннях та протипоказаннях.
13. Хіміотерапевтичні засоби при піроплазмідозах, протозойних захворюваннях, дизентерії.
14. Антгельмінтні препарати. Препарати вибору при нематодозах, трематодозах, цестодозах та змішаних інвазіях.
15. Інсектоакарицидні препарати. Препарати для знищення бліх та вошей у собак і котів.
16. Клінічна фармакологія івермектинів.
17. Фармакотерапія при хворобах органів дихання (хіміотерапевтики при хворобах органів дихання, відхаркувальні препарати, стимулятори дихання, протикашльові засоби).
18. Кардіотонічні, кровоспинні та препарати для лікування залізодефіцитних анемій.
19. Застосування сечогінних препаратів.
20. Стимулятори секреторної та моторної функції шлунково-кишкового тракту, румінаційні, регідратиційні, пробіотики, протикетозні засоби.
21. Препарати для підвищення функції печінки; жовчогінні та препарати для запобігання та лікування цирозу печінки.

22. Препарати, що застосовуються при лікуванні гіпофункції яєчників кістках та персистентних жовтих тілах.
23. Застосування препаратів для запобігання та переривання вагітності, затримки тічки у собак та кішок; синхронізація охоти і індукції родів у овець та свиней при проведенні окотів та турових опоросів. Нові препарати.
24. Клінічна фармакологія препаратів, що впливають на центральну і периферичну нервову систему (нейролептики, антидепресанти, адаптогени). Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування при різних патологічних станах організму.
25. Особливості наркотизування тварин різних видів.
26. Нові препарати групи кетаміну, ксилазину, пропіонпропазину для наркозу. Літичні суміші. Премедикація при наркозі.
27. Засоби, які діють на аферентні нерви. Класифікація, загальна характеристика, значення в практиці.
28. Місцевоанестезуючі засоби. Види і способи місцевої анестезії.
29. Засоби, які захищають чутливі закінчення: в'язучі, слизові, пом'якшувальні та адсорбуючі засоби. 29. Засоби, які збуджують аферентні нерви. Блювотні, румінаторні, відхаркувальні та солодкі препарати.
30. Препарати, що впливають на еферентну нервову систему. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування при різних патологічних станах організму
31. Обґрунтування та доцільність застосування препаратів вітамінів і їх практичне застосування у ветеринарній медицині.
32. Фармакодинаміка та фармакокінетика препаратів солей макроелементів.
33. Препарати заліза, міді, кобальту, селену. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування.
34. Гормони білкової природи і стероїдні гормони. Теоретичне обґрунтування їх практичне застосування в практиці ветеринарної медицини.
35. Клінічна фармакологія антидотних засобів при різних інтоксикаціях екзогенного і ендогенного походження. Теоретичне обґрунтування і їх практичне застосування у ветеринарній медицині.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Контроль знань дисципліни для здобувачів вищої освіти здійснюється виконанням контрольних робіт, тестів на лабораторно-практичних заняттях, підготовці презентації, реферату, участю у науковій роботі кафедри. Здобувачі вищої освіти, які пропустили лекції, лабораторно-практичні заняття відпрацьовують їх згідно графіка. За всі контрольні заходи з дисципліни протягом семестру здобувачі вищої освіти можуть отримати від 60 до 100 балів. Здобувачі вищої освіти, які отримали за всі контрольні заходи 60 і більше балів одержують залік.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

№ п/п	Форма контролю	Контроль протягом семестру	Макс. / мін. кількість балів
1	Опитування	9	45/27
2	Тестування	7	35/21
3	Контрольна робота	1	5/3
4	Наукова робота	1	15/9
Усього (балів)		x	100/60

Підсумковий контроль знань здійснюється шляхом складання заліку в усній формі.

Критерії оцінки відповідей на питання, що виносяться на залік, наступні:

- «зараховано» – здобувач вищої освіти дав правильні і вичерпні відповіді на поставлені теоретичні питання;
- «не зараховано» – здобувач вищої освіти дав неправильні відповіді, в яких він продемонстрував значні прогалини у знаннях з основного програмного матеріалу з дисципліни.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	зараховано
82 - 89	B	
75 - 81	C	
64 - 74	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

*Оцінки FX та F у залікову книжку здобувача вищої освіти не виставляється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Лабораторія фармакології, діагностики якості та безпеки продукції тваринного і рослинного походження: № 224 (21,0 м²).

Навчальний корпус № 1, вул. Карпенка (нова адреса – вулиця Генерала Олексі Алмазова, 73. Рік введення в експлуатацію – 1992, рік останнього ремонту – 2023.

Спеціальне технічне обладнання:

Мікроскоп монокулярний «Biolam» (Рік введення в експлуатацію – 1986, рік останнього ремонту -) - 2 шт;
 Мікроскоп біокулярний БМ-51-2 - (Рік введення в експлуатацію – 1987, рік останнього ремонту -) -2 шт;
 Термостат ТВ3-25 - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) -1 шт;
 Термобаня – (Рік введення в експлуатацію – 1987, рік останнього ремонту -) 1 шт;
 Ваги терсійні ВТ – 500 - (Рік введення в експлуатацію – 1988, рік останнього ремонту -) - 1 шт;
 Ваги ВАР – 200 - (Рік введення в експлуатацію – 1987, рік останнього ремонту -) – 1 шт;
 Сушильна шафа «WAMED» - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) -1 шт.;
 Піч муфельна (Рік введення в експлуатацію – 1986, рік останнього ремонту -) - 1 шт;
 Центрифуга лабораторна LC-425 - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) -1 шт;
 Лупа «BYR» - (Рік введення в експлуатацію – 1987, рік останнього ремонту -) -1 шт.;
 Ваги терсійні WTW (Рік введення в експлуатацію – 1988, рік останнього ремонту -) - 1 шт;
 Ареометр - (Рік введення в експлуатацію – 2014, рік останнього ремонту -) 1 шт;
 Іонометр (Рік введення в експлуатацію – 1974, рік останнього ремонту -) - 1 шт;
 Набір гирь (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) – 3 шт;
 Освітлювач приборів з розетками – 9 шт;
 Гігрометр (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) – 1 шт;
 Реометр «Димер» регулятор інтенсивності світла (Рік введення в експлуатацію – 1973, рік останнього ремонту -) – 1 шт.

Лабораторний посуд:

Штатив для пробірок – 2 шт;
 Штатив для колб – 2 шт;
 Пробірка тримач – 1 шт;
 Мірний циліндр на 500 мл – 2 шт.;
 Ножиці ізогнуті – 1 шт;
 Піпетка дозатор M20A– 4 шт;
 Лійка Бюхнера 110 мл. – 1 шт;
 Мірний стакан 200 мл. – 1 шт;
 Мірний стакан 500 мл. – 1 шт;
 Колба Бунзена 500 мл. – 1 шт;
 Чашка парцелянова з носиком – 9 шт;
 Мірний циліндр – 11 шт;
 Колби – 26 шт;
 Лійки – 8 шт;
 Ексикатор – 2 шт;
 Компресоріум – 2 шт.
 Лійки, пробірки, скляні палочки, колби, крапельниці, спиртівка, ступка, піпетки, дозатор механічний 2мл – 1 шт, дозатор механічний 10 мл -1 шт.
Прикладне програмне забезпечення:
 Корпоративне ліцензування «Volume Licensing», Parent program: OPEN 93947897ZZE1608, Software Assurance (SA) №63986644, 63986649, 63986652:
 MS Excel; MS Word; Google Chrome; Mozilla Firefox
 Доступ до мережі Internet.
 Онлайн-сервіс відеозв'язку (на власних серверах) на базі Jitsi Meet.
 Розширена версія ліцензійного Zoom.
Устаткування:
 Шафа лабораторна з витяжкою – 1 шт;
 Шафа для наочних посібників зі скляними дверцями — 3 шт;

Шафа навісна з дверцями для лабораторного обладнання – 6 шт;
 Жалюзі вертикальні 11,73 кв. м — 1 шт;
 Стіл лабораторний великий — 6 шт;
 Стіл лабораторний маленький — 2 шт;
 Столик лабораторний з краном та мийкою - 6 шт;
 Стільці -14 шт;
 Стіл для викладача — 1 шт;
 Стілець для викладача - 1 шт;
 Дошка для крейди зеленого кольору - 1 шт;
 Аптечка медична – 1 шт;
 Вогнегасник- 1 шт;
 Раковина -1 шт.

Автоклавна, стерилізаційна та препаратурська: № 110а (16,4 м²).

Навчальний корпус № 1, вул. Карпенка (нова адреса – вулиця Генерала Олексі Алмазова), 73.

Рік введення в експлуатацію – 1992, рік останнього ремонту – 2024.

Спеціальне технічне обладнання (Рік введення в експлуатацію – 1992, рік останнього ремонту – 2024):

Інформаційне забезпечення:

Інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності.

Довідникова та нормативна література.

Навчальні фільми.

Презентації у режимі PowerPoint.

Устаткування:

Шафа навісна з дверцями для лабораторного обладнання – 6 шт;

Водоструйний насос - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) – 1 шт.

Центрифуга - (Рік введення в експлуатацію – 1986, рік останнього ремонту -) – 1 шт.

Баня водяна - (Рік введення в експлуатацію – 1985, рік останнього ремонту -) – 1 шт.

Спиртівки - 5 шт.

Сушильна шафа - (Рік введення в експлуатацію – 1984, рік останнього ремонту -) – 2 шт.

Електростерилізатор - (Рік введення в експлуатацію – 1985, рік останнього ремонту -) – 1 шт.

Апарат Коха - (Рік введення в експлуатацію – 1988, рік останнього ремонту -) – 1 шт.

Автоклав - (Рік введення в експлуатацію – 1985, рік останнього ремонту -) – 1 шт.

Термометри різні - 9 шт.

Ареометри різні - 8 шт.

Чашки Петрі - 9 шт.

Ексикатор - 3 шт.

Чашки Коха - 7 шт.

Колби різні - 11 шт.

Циліндри мірні на 50, 100, 200, 500, 1000 мл - 15 шт.

Піпетки на I, 5, 10 мл - 14 шт.

Мікропіпетки на 0,1 та 0,2 мл - 14 шт

Піпетки Пастера - 8 шт.

Шпателі металеві - 11 шт.

Шпателі Дригальського - 9 шт.

Бюкси металеві - 5 шт.

Бюкси скляні - 7 шт.

Кристалізатор - 1 шт.

Ваги аналітичні - 1 шт.

Ваги технікохімічні - 1 шт.
 Ваги торсійні - 1 шт.
 Копірувальний механізм - 3 шт.
 Центрифуга електрична лабораторна - (Рік введення в експлуатацію – 1985, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Вакуумний насос - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Дистиллятор - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Бідистиллятор - (Рік введення в експлуатацію – 1985, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Електростерилізатор - (Рік введення в експлуатацію – 1991, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Паровий стерилізатор ПС-20А - (Рік введення в експлуатацію – 1985, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Ваги ВЛР-200 - (Рік введення в експлуатацію – 1988, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Електронні ваги - (Рік введення в експлуатацію – 1988, рік останнього ремонту -) – 2 шт.
 Піч «Снол» - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Стерилізатор - (Рік введення в експлуатацію – 1989, рік останнього ремонту -) – 1 шт.
 Пробірки лабораторні - 14 шт.
 Флакони скляні - 16 шт.
 Штативи для пробірок - 10 шт.
 Скельця предметні - 21 шт.
 Скельця покривні - 21 шт.
 Камера Горяєва - 1 шт.
 Петлі бактеріологічні - 10 шт.
 Голки препаративні - 10 шт.
 Пробки гумові, коркові - 21 шт.
 Палички скляні - 11 шт.
 Пінцети - 7 шт.
 Ланцети - 8 шт.
 Столи - 1 шт.
 Стіл анестезіолога - 1 шт.
 Стільці - 2 шт.
 Шафа для зберігання приладів - 3 шт.
 Мийка - 1 шт.
 Холодильник - 1 шт.
 Набір середовищ для вирощування культур - 1 комплект.

Лекційна: № 202 (167,4 м²).

Навчальний корпус № 1, вул. Карпенка (нова адреса – вулиця Генерала Олексі Алмазова), 73.

Рік введення в експлуатацію – 1992, рік останнього ремонту – 2009.

Спеціальне технічне обладнання:

Мультимедійне обладнання:

- екран проєкційний переносний T11GUWS1 Black Case – 1 шт. (Рік введення в експлуатацію – 2014, рік останнього ремонту –)
- проєктор EB-S62 – 1 шт. (Рік введення в експлуатацію – 2014, рік останнього ремонту –)
- Ноутбук Acer TravelMate P2 TMP215-52 - 1 шт. (Рік введення в експлуатацію – 2021, рік останнього ремонту –)

Прикладне програмне забезпечення:

Корпоративне ліцензування «Volume Licensing», Parent program: OPEN 93947897ZZE1608, Software Assurance (SA) №63986644, 63986649, 63986652:

MS Excel; MS Word; Google Chrome; Mozilla Firefox

Доступ до мережі Internet.

Ліцензований сервіс онлайн-відеозв'язку Zoom

Інформаційне забезпечення:

Інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності.

Довідникова та нормативна література.

Навчальні фільми.

Презентації у режимі PowerPoint.

Відеофільми - 15 шт.

Столи – 46 шт.

Стільці – 115 шт.

Стіл для викладача – 2 шт.

Стілець для викладача – 5 шт.

Шафа для зберігання літератури – 4 шт.

Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

10. Перелік рекомендованих літературних джерел

10.1. Базова література

1. Клінічна ветеринарна фармакологія / О.І. Канюка, В.Р. Фейтельберг-Бланк, Ю.П. Лизогуб та ін. - Одеса, 2006. 386 с.
2. Хмельницький Г.О., Духніцький В.Б. . Ветеринарна фармакологія. – Київ: Комфорт, 2017. 571с.
3. Чекман І.С. Фармакологія 2-е видання / Чекман І.С., Горчакова Н.О., Козак Л.І - Київ: Вища школа, 2011. 598 с.
4. Римарчук К. М., Луцак І. В., Зубрицька Д. Р. Фармакологія. Київ: Медицина, 2018. 344 с.
5. Чумак В., Крива О., Гаращук М. Ветеринарна рецептура : навчальний посібник. Дніпро : Ліра, 2023. 142 с. URL: <https://surl.luh.ua/qaj>

10.2. Додаткова література

1. Дроговоз С.М. Фармакологія на допомогу лікарю, провізору, студенту (підручник-довідник). Харків, 2013. 479 с..
2. Бобрук В.П. Загальна рецептура та фармакологія лікарських засобів, які впливають на вегетативну та центральну нервову систему (навчально-методичний посібник) / В.П. Бобрук, Т.А. Германюк, М.А. Артемчук, С.В. та інші. - Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 580с.
3. Канюка О. І., Харів І. І., Гунчак В. М., Гуфрій Д. Ф. Ветеринарні препарати. Львів, 2006. 641с.
4. Римарчук К. М., Луцак І. В., Зубрицька Д. Р. Фармакологія. Київ: Медицина, 2018. 344 с.
5. Духніцький В. Б., Деркач І. М., Іщенко В. Б., Гальчинська О. К. Довідник з ветеринарної фармакології. Київ : ЦП Компіт, 2019. 232 с.
6. Лікарські рослини в клінічній ветеринарії: навчальний посібник для студентів зооветеринарних вузів і факультетів / В.І. Корнієнко, Н.М. Серединська, О.В. Пономаренко та ін. Харків : Харківська державна зооветеринарна академія, 2021. 285 с.
7. Ветеринарна фармакологія : метод. реком. до лабор.-практ. занять та самост. роботи для здобувачів вищої освіти СВО "Magіstr" освітньої спеціальності

212 "Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза" денної форми навчання / уклад. : С. П. Кот, В. А. Кириченко, І. Х. Лумедзе, А. О. Бондар, В. О. Мельник, Т. С. Лумедзе. Миколаїв : МНАУ, 2021. 56 с.

ДОДАТОК
до робочої програми 2026-2027 н. р. навчальної дисципліни
«КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ
»

Перелік внесених змін на 2026-2027 н.р.

№	Зміст змін	Підстава	Примітки
1	Оновлено перелік рекомендованих джерел допоміжної літератури	Додані законодавчі документи	

Розробник програми:
канд. вет. наук, доцентка

Ольга НАЙДІЧ